

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра теорії та історії соціології

Розробник: Малес Л.В. - д.соц.н., доцент, доцент кафедри теорії та історії соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО
В.о. зав. кафедри теорії та історії соціології

(підпис) Малес Л.В.

Протокол № 25 від «28» серпня 2020 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Теорії соціокультурної та гендерної ідентичності

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень магістр
освітня програма «Соціологія»
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання денна
Навчальний рік 20__/20__
Семестр 3
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю іспит

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії
(підпис) Червінська Т.Г.

Викладачі: Малес Л.В.

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2020

1. **Мета дисципліни** – з опорою на першоджерела, статистичні та соціологічні матеріали поглибити соціологічні знання про теоретичні підходи в соціальних науках, щодо феномену ідентичності, а також ознайомити із концептуальними баченнями гендерних та соціокультурних ідентичностей у сучасній соціології, гендеристиці, культурології та інших гуманітарних дисциплінах; розвинути і закріпити навички гендерного та соціокультурного аналізу суспільства.

2. **Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:**

1. *Знати основні етапи розвитку соціології, ключові напрямки сучасної соціологічної теорії.*
2. *Вміти працювати з науковою літературою та періоджерелами*
3. *Володіти понятійним апаратом сучасної соціологічної теорії*

3. **Анотація навчальної дисципліни:** Проблематика ідентичності розвивається уже більш ніж півстоліття і опирається на теорії ідентичності як соціопсихологічного феномену особистості. Проте у вітчизняній гуманітаристиці по сьогодні тема ідентичності переважно асоціюється і досліджується у зв'язку з етнічністю, що суттєво звужує можливості даного концепту в соціологічній теорії. Мова йде про надзвичайно актуальні і проблематизовані сучасністю соціокультурну та гендерну ідентичності, адже не лише гендерна проблематика, а й культура може і має аналізуватися через призму ідентичності.

4. **Завдання (навчальні цілі):** Пропонований спецкурс покликаний розширити спектр ідентичностей, які потрапляють у поле зору науковця-соціолога і надати йому, таким чином, нові інструменти аналізу соціальної реальності.

Це спрямовано на формування компетентностей:

- Здатність самостійно формулювати цілі, ставити конкретні завдання наукових досліджень і вирішувати їх за допомогою сучасних дослідницьких методів (фк26)
- Здатність операціоналізувати концепти сучасних соціологічних теорій в дослідженнях суспільства (фк28)

5. **Результати навчання за дисципліною:**

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Ідеї основних теорій ідентичностей, підходів до її аналізу, основні напрямки становлення досліджень соціокультурних та гендерних ідентичностей у вітчизняній та світовій гуманітаристиці, їх понятійно-категоріальний апарат	Лекція, семінар, самостійна робота	Контрольна робота	10
1.2	проблематику сучасних дискусій щодо соціокультурних та гендерних ідентичностей, перспективи їх вивчення у соціології	Лекція, семінар, самостійна робота	Контрольна робота	10
2.1	працювати з бібліографією та першоджерелами, використовувати методологію та понятійно-категоріальний апарат теоретичної соціології, соціокультурного і гендерного аналізу	Лекція, семінар, самостійна робота	Контрольна робота	30
2.2	на основі теоретичного спадку соціології, теорії гендеру та суміжних дисциплін узагальнювати, робити порівняльну характеристику соціальних ідентичностей.	Лекція, семінар, самостійна робота	есе	50

6. **Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання**

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	2.1	2.2
Програмні результати навчання (назва)				
Самостійно формулювати цілі, ставити конкретні завдання наукових досліджень і вирішувати їх за допомогою сучасних дослідницьких методів (прн32)			+	+
Операціоналізувати концепти сучасних соціологічних теорій в дослідженнях суспільства (прн34)	+	+	+	+

7. **Схема формування оцінки.**

7.1 **Форми оцінювання студентів:**

- **семестрове оцінювання:**

2. Контр Роб 1, РН 1.1, РН 1.2, РН 2.1 – 20 балів/12 балів
3. Контр Роб 2 РН 2.1, РН 2.2 – 30 балів/18 балів
4. Есе РН 1.1, РН 1.2, РН 2.1, РН 2.2 – 50 балів/30 балів

- **підсумкове оцінювання:** *письмовий іспит РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН2.2 (білет містить два питання) – 40 балів (20 максимальних балів або 12 мінімальних балів за кожне питання білету). Мінімальний бал успішного складання (отримання загальної позитивної оцінки) іспиту – 24 бали.*

- **умови допуску до підсумкового іспиту:**

Для студентів, які набрали сумарно за модулі меншу кількість балів за *критично-розрахунковий мінімум – 36 балів* для одержання допуску до іспиту обов'язковим є повторне складання контрольних робіт.

7.2 **Організація оцінювання:**

1. Кр 1, РН 1.1, РН 1.2, РН 2.1 – теми 1-4
2. Кр 2, РН 2.1, РН 2.2 – теми 5-9
3. Есе РН 1.1, РН 1.2, РН 2.1, РН 2.2 – теми 1-9

7.3 **Шкала відповідності оцінок**

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять

№ п/п	Номер і назва теми*	Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
1. Теоретичні засади вивчення ідентичностей				
1	Становлення проблематики ідентичності у психологічних та соціологічних дослідженнях особистості	2	2	8
2	Дослідницькі методи та перспективи вивчення соціокультурних та гендерних ідентичностей	2	2	10
3	Види соціальних ідентичностей, їх формування та трансформація	2	2	10
4	Маргинальність крізь призму ідентичностей	2	2	10
	<i>Контрольна робота 1</i>		2	
2. Соціокультурні та гендерні ідентичності				
5	Теорії етнонаціональних ідентичностей: історія і сучасність	2	2	8
6	Дослідження субкультурних та професійних ідентичностей	2	-	10
7	Феміністські та квір-теорії щодо конструювання гендернізованої соціальності, тілесності та сексуальності	2	2	8
8	Полікультурність та глобалізаційні виклики соціальним ідентичностям	2	2	8
9	Дослідження ідентичності в сучасній соціології	4	2	8
	<i>Контрольна робота 2</i>		2	
	ВСЬОГО	20	20	80

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекції – 20 год.

Семінари – 20 год.

Самостійна робота - 80 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. New Imaginaries: Youthful Reinvention of Ukraine's Cultural Paradigm / ed. and translated by Marian J. Rubchak. - New York & Oxford: Berghahn, 2019. (Chapter 11) <https://www.berghahnbooks.com/title/RubchakNew#toc>
2. Ідентичність: Хрестоматія / Сост. Л.Шнейдер. - М.: НПО «МОДЭК», 2003.
3. Пламмер Кен Ідентичність // Контексты современности-1: Актуальные проблемы общества и культуры в западной социальной теории: Хрестоматія / Сост. И общ. Ред. С.А. Ерофеев. Казань: Изд-во Каз. Ун-та, 2000. [Електронний ресурс] режим доступу до ресурсу: <http://ecsocman.hse.ru/text/19154898/> (доступно на 26.08.2021)
4. Культура – суспільство – особистість : Навчальний посібник / За ред. Л. Скокової. – К., 2006. – 396 с.
1. Габермас Юрген Громадянство і національна ідентичність / Умови громадянства : 36. ст. / Під ред. Барта ван Стінбергена: Пер. з англ. Іваненко О. – К. : Український центр духовної культури, 2005. – 49-70 с. [Електронний ресурс] режим доступу до ресурсу: <http://litopys.org.ua/rizne/haber.htm> (доступно на 26.08.2021)

5. Малес Л., Мотузенко Б., Фрейк Н. та ін. Конструирование национальной идентичности в медиа: украинско-российские взаимные образы сейчас и 15 лет назад // Wladza Sadzenia. Identities, Media and Literature in Ukraine and about Ukraine: The Contemporary Situation and Historical Dimension. – 2016. – Vol.8. 109-123 Режим доступу (26.08.2021): <http://wladzasadzenia.pl/2016/8/wladza-sadzenia-2016-8.pdf>
6. Сміт Ентоні Д. Національна ідентичність. — К.: Основи, 1994. (Розділ 1). [Електронний ресурс] режим доступу до ресурсу: <http://litopys.org.ua/smith/smi.htm> (доступно на 26.08.2021)
7. Холл Стюарт Проблема культурной идентичности и децентрация субъекта // Контексты современности-1: Актуальные проблемы общества и культуры в западной социальной теории: Хрестоматія / Сост. И общ. Ред. С.А. Ерофеев. Казань: Изд-во Каз. Ун-та, 2000. [Електронний ресурс] режим доступу до ресурсу: <http://ecsocman.hse.ru/text/19154898/> (доступно на 26.08.2021)
8. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис; Пер. с англ. -М.: Прогресс, 1996

Додаткова:

1. Абельс Х. Интеракция, идентичность, презентация. Введение в интерпретативную социологию / Пер. с нем. под общ. ред. Н.А. Головина и В.В. Козловского. СПб.: Изд-во "Алетейя", 1999.
2. Баркер К. Глобализация и культурная идентичность // Контексты современности-II: Актуальные проблемы общества и культуры в западной социальной теории: Хрестоматія / Сост. и общ. ред. С.А. Ерофеева. Казань: Изд-во Каз. ун-та, 2001. С. 124-128. [Електронний ресурс] режим доступу до ресурсу: <http://ecsocman.hse.ru/text/19185440/> (доступно на 26.08.2021)
3. Бауман З. Идентичность в глобализирующемся мире // Бауман З. Индивидуализированное общество. М., 2002. С. 176-177
4. Воропай Т. Ідентичність у соціальній антропології Д. Келлнера // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2000. - № 2. – С. 43-50.
5. Гидденс Э. Модерн и самоидентичность / Реф. Е.В. Якимовой // Современная теоретическая социология: Энтони Гидденс. Реферативный сборник / Под ред. Ю.А.Кимелева. - М.: ИНИОН РАН, 1995. С. 95-113. [Електронний ресурс] режим доступу до ресурсу: <http://ecsocman.hse.ru/data/775/651/1219/gl5.pdf> (доступно на 26.08.2021)
6. Козеллек Р., Шерпер Ю., Сігов К. Історичні пошуки ідентичності. - К.: Дух і Літера, 2004.
7. Малес Л. Соціокультурні типи іншування в націотворчих Процесах // Ucrainica VII Současná Ukrajínistika. Problémy jazyka, literatury a kultury Sborník příspěvků z mezinárodní konference VIII. olomoucké sympozium ukrajínistů střední a východní Evropy. Olomouc 25. – 27. 8. 2016, S. 283-287
8. Социальная идентичность и изменение ценностного сознания в кризисном обществе / Под ред. Н. Шматко. М.: ИС РАН, 1992.
9. Томпсон. Ева Націоналізм, колоніалізм, національна ідентичність / Трубадури імперії: Російська література і колоніалізм. — К., 2006. — С. 19-38 [Електронний ресурс] режим доступу до ресурсу: <http://litopys.org.ua/thompson/tom02.htm> (доступно на 26.08.2021)
10. Уолцер Майкл. Про толерантність. — Х., 2003. — 148 с. [Електронний ресурс] режим доступу до ресурсу: <http://litopys.org.ua/waltzer/wal.htm> (доступно на 26.08.2021)